

D.N.

25/6 1947

USA i svensk debatt

Den kommunistiska pressen rasar mot USA, det är en självklar konsekvens av Rysslands inställning. Men även i en rad andra tidningar, främst de socialdemokratiska, möter sedan något är en alltmer tydlig tendens att nedsätta och angripa världens äldsta och största demokrati. Några exempel från de senaste veckorna illustrerar tonen och metoden. I en artikel i Tiden förklarar dr Melker Johnsson att USA är efterblivet; det har en gång varit ett framtidsland, men är det inte längre. I en serie uppsatser i Morgon-Tidningen skildrar en författare den amerikanska politiken som alltigenom reaktionär; avståndstagandet från kommunismen och motsättningen till Ryssland framställs som ett bevis på konservatism och imperialism, icke som ett svar på Rysslands expansionspolitik och kommunisternas totala anslutning till ryska intressen. I Folket i Bild ger en dålig film en skribent — sybarligen angelägen att utvidga gränserna för mänsklig dumhet — anledning att fränkänna USA verklig kultur. Den amerikanska kritiken är på alla områden "pannkaksplätt", kulturen har "ingen kabel över Atlanten", det är dollarn som är alltings värdemätare i den nya världen.

Det nya i denna kritik är den starka inriktningen på politiska frågor, försöken att spåra erövringslust, förakt för friheten, över huvud "fascistiska" tendenser i USA. Här är påverkan från den kommunistiska agitationen påtaglig. Men till stor del bygger antydningarna och utfallen på föreställningar som under äldre tid var vanliga i Europa; det är gamla klichéer som dras fram på nytt. Man känner igen denna fraseologi, vars fäste är okunnighet och självbelåtenhet, från tiden före det första världskriget. Då var det en naturlig sak att svenskar med anspråk på att besitta bildning, med lugn överlägsenhet beklagade materialismen och bristen på kultur i det amerikanska samhället. Ett slags aristokratiskt snobberi kom till uttryck i satser om det "unga" och "nya" Amerika, som ännu inte nått upp till europeisk standard. På detta sätt kunde var och en känna sig förnäm gentemot en världsdels; det var nog att vara europé, liksom det för de rastroende är nog att vara arier. Denna eländiga jargong tycks nu vinna en förnyelse.

Enligt betänkandet skulle möjligheten för den enskilde att komma till tals i pressen under senare tid ha minskats. Ett av skälen härtill är koncentrationstendensen. Antalet dagliga tidningar i USA på engelska har sedan 1909 nedgått från 2.600 till 1.750. Å andra sidan har, påpekas det, de hela unionen omfattande tidningarna minskat i betydelse; så t. ex. äger Hearst nu endast 17 tidningar mot 26 för femton år sedan. Nedgången i antalet dagstidningar och de väldiga insatser som behövs för att starta en ny tidning medför emellertid, enligt utredningsmännen, en tendens till monopolisering av pressen. Annerlunda var det, påstår man, under äldre tid, då nära nog vem som helst kunde skaffa sig en liten handpress och genom en tidning distribuera sina åsikter.

Att den koncentrationstendens som under vissa skeden framträtt i USA är betänklig ur demokratisk synpunkt är ostridigt. Dess värsta uttryck har varit Hearstpressen, med dess hänsynslösa sensationshets och dess tillrättaliggande av nyheterna efter ägarens åsikter. Men att härav dra slutsatsen att pressfriheten i en viss mening (möjligheten att i en tidning få framlägga sin ståndpunkt) är mindre nu än förr är säkerligen oriktigt. Över huvud är, såsom tidskriften Fortune i en utmärkt artikel påvisar, en givande jämförelse på denna punkt omöjlig. Det går inte att likställa en modern tidning, innehållande bidrag av hundratals personer och såld i hundratusentals exemplar, med de avisor som för hundra eller hundrafemtio år sedan för lokal konsumtion utgavs av en person som på en gång var ägare, boktryckare, redaktör och redaktion. All sannolikhet talar för att tryckeriteknikens och transportmedlens utveckling lett till att i en demokratisk stat som USA publikationer med olika åsikter står medborgarna i hela landet till buds i ojämförligt större omfattning än någonsin tidigare — och detta framstår som det väsentliga.

Tidningarnas inriktning på nyheter — i detta ords mest begränsade mening — är enligt utredningsmännen en fara. "När en journalist säger att en viss händelse är en nyhet, menar han inte att den i och för sig är betydelsefull. Han menar med en nyhet någonting som ägt rum inom de närmast föregående timmarna och som antas väcka kundernas intresse." Genom koncentrationen på nyheter kommer tidningarna ofta att skymma bort händelser och förhållanden som är vida viktigare än "nyheter", men saknar allt sensationsvärde. Påpekandet är riktigt och har gjorts många gånger förut. Det givna svaret är dels att tidningarna måste meddela vad folk vill ha reda på, dels att de i stigande grad söker att också ge sådana översikter och analyser som är ägnade att ge läsaren fördjupade kunskaper och material för eget bedömande. Den medelväg som bör följas är det

lätt att beskriva i allmänna ordalag; att det är svårt att följa den i praktiken är en annan sak. Några amerikanska tidningar, främst New York Times, är goda exempel på hur långt en intelligent och ansvarsmedveten journalist här kan nå.

De råd som ges i betänkandet är lika beaktansvärda som välkända. Tidningarna bör öva kontroll på varandra genom ömsesidig kritik, de bör ta in rättelser från personer som anser sig felregerade eller förortade: på dessa punkter lär den svenska pressen i stort sett motsvara önskemålen. Genom en bättre yrkesutbildning skulle journalistiken kunna nå en både kunskapsmässigt och moraliskt högre nivå. Statliga ingripanden — utom för att utbygga pressfriheten — anses riskabla. Att staten skulle överta pressen eller på något sätt reglera rätten att utge tidningar — exempelvis genom begränsning av denna rätt till vissa organisationer — framstår för utredningsmännen som något så orimligt att de inte närmare diskuterar saken. De har klart för sig att pressfrihet i dag främst innefattar det samma som förr — frihet gentemot staten.